

**FAKULTA
STAVEBNÍ
ČVUT V PRAZE**

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.
ve spolupráci s Českým vysokým učením v Praze

SBORNÍK ABSTRAKTŮ Z KONFERENCE

**PRAKTICKÉ PŘÍSTUPY K IDENTIFIKACI A OCHRANĚ
HISTORICKÝCH KULTURNÍCH KRAJIN**

13. 10. – 14. 10. 2022

Státní zámek Kratochvíle
Petrův Dvůr 9, 384 11 Netolice

Projekt DG20P02OVV019
Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny

PRAKTICKÉ PŘÍSTUPY K IDENTIFIKACI A OCHRANĚ HISTORICKÝCH KULTURNÍCH KRAJIN

Sborník abstraktů

Editor: M. Šantrůčková

Kratochvíle 2022

Konání konference a vydání sborníku abstraktů byly podpořeny v rámci projektu Ministerstva kultury DG20P02OVV019 Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny

Publikace neprošla jazykovou úpravou. Příspěvky byly otištěny z předloh dodaných autory.

Obsah

Oborníci Netolické obory Ladislav Brašnička	4
Od kamene k lidem a zase zpět: Interpretace souvislostí přírodních a kulturních hodnot v národním geoparku Kraj blanických rytířů Kateřina Červenková	5
Aplikace metodiky typologie historické kulturní krajiny v praxi Marek Ehrlich	6
Krčínova stoka na Kratochvíli Jan Hendrych	7
Historická kulturní krajina na území ORP Poděbrady Jiří Kupka	8
Dědictví zaniklých krajín – prezentace projektu NAKI Zdeněk Lipský a kol.	9
Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem Zdeněk Novák	10
Kraj!na. Výstava o poplužních dvorech s přesahem Jozef Sedláček, Daniel Matějka, Petr Kučera, Radim Klepárník, Zuzana Fialová	11
Spolupráce s místní komunitou při ochraně a prezentaci historického dědictví Anna Svobodová	12
Historické kulturní krajiny Kutnohorska Markéta Šantrůčková	13
Prachaticko – komplex historických kulturních krajín Oldřich Vacek, Jan Hendrych	14
Historické kulturní krajiny Turnovska se zaměřením na komponovanou krajinu v okolí Sychrova Martin Weber	15
Anotace a program konference	16

Oborníci Netolické obory

Ladislav Brašnička

Netolice

Kolonizací Netolické rychty Zlatokorunskému klášteru za opata Ludolfa vznikl Horní Třebánek, pak Krtely a za opata Ernsta tři poslední oborní vesnice Dolní Třebánek, Šitice a Ročovice. Jak pod rokem 1579 Václav Březan píše, byly tyto osady svedeny a vystavěna obora, kteréž v Čechách rovné není.

Urbář před stavbou sepisuje poddané v Horním Třebánku, Ročovicích a Šiticích. Po stavbě se v urbářích uvádí: "Vokolo Vobory Kratochvíle chalupníkův jest jich 38, z nich jeden každý povinen do roka jeho milosti pánu 10 dnů roboty atd... Ti všichni chalupníci jsou za od úmrtí a platí jeho milosti pánu za ty chalupy a kruntý, které se jim prodali za touž voborů kruhem panství netolického." Vše toto jest za Rožmberků a za Českého království až do třicetileté války.

Darováním od Ferdinanda Krumlovského panství, tudíž i Netolického rodu Eggenberků následuje pozemková kniha, kde jsou uváděni oborníci jmenovitě. V těchto knihách lze vyčíst osudy, problémy, rodovou posloupnost a jiné.

Oborníci pak přešli pod správu Schwarzenberskou, parcelací za 1. republiky a zrušením vlastnictví obce s koncem okresu Vodňany různě pod jiné obce.

V současné době patří pod obce Lhenice, Hracholusky, Strunkovice nad Blanicí, Malovice a město Netolice.

Od kamene k lidem a zase zpět: Interpretace souvislostí přírodních a kulturních hodnot v národním geoparku Kraj blanických rytířů

Kateřina Červenková

Český svaz ochránců přírody Vlašim, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim

Národní geopark Kraj blanických rytířů vznikl jako iniciativa zdola na popud Českého svazu ochránců přírody Vlašim, Muzea Podblanicka, obcí a dalších partnerů z regionu. Hlavním smyslem geoparku je propojovat místní komunitu v péči o krajinu i kulturní dědictví, interpretovat tyto hodnoty místním i návštěvníkům, budovat hrdost místních na jejich dědictví.

Geopark využívá několik nástrojů k interpretaci hodnot regionu – publikace, vlastivědný časopis Pod Blaníkem, naučné stezky, interpretační tabule, návštěvnická střediska (Vodní dům, Dům přírody Blaníku, paraZOO), mobilní průvodce, exkurze s průvodcem, akce pro veřejnost.

Český svaz ochránců přírody Vlašim reflektuje ve své práci vyvíjející se přístup k interpretaci a nové poznatky v tomto oboru, které v ČR přinášejí a také vyučují organizace SIMID (Sdružení pro interpretaci místního dědictví) a spřízněný ústav UIMID. Zájemci se mohou inspirovat na webu SIMID dobrainterpretace.cz, kde najdou příklady dobré praxe, literaturu a nabídku kurzů a školení.

Kam se v ČR interpretace místního dědictví posunula, můžeme vidět při srovnání naučných stezek vzniklých před dvaceti lety a těmi zdařilými současnými. Namísto jakýchsi učebnic v terénu (např. Ptáci našich lesů) se dnes soustředíme na interpretaci skutečně pozorovaného, výběr a formulaci našich sdělení návštěvníkovi a komunikaci s ním, s jeho zkušenostmi, pocity, hodnotami.

Aplikace metodiky typologie historické kulturní krajiny v praxi

Marek Ehrlich

Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Senovážné náměstí 6, 370 21 České Budějovice

Aplikace metodiky „Typologie historické kulturní krajiny“ z roku 2020 vznikla jako účinný nástroj pro formulaci zájmů na ochranu kulturních hodnot v krajině. Identifikace znaků historické kulturní krajiny a vyjádření jejich souvislostí vymezením jednotek jednotlivých typů napomáhá vymezení celku historické kulturní krajiny, hodného památkové ochrany.

Během dvou let od publikace metodiky byla příležitost zásady a principy aplikace metodiky vyzkoušet v praxi, například odborným pracovištěm Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích při přípravě návrhu krajinné památkové zóny u Vimperka.

Krčínova stoka na Kratochvíli

Jan Hendrych

Fakulta stavební ČVUT, Thákurova 7, 166 29 Praha 6 – Dejvice

Cíl práce: Identifikace a mapování pozapomenutého, relevantní archivní literaturou zmiňovaného historického vodního díla z doby renesance, Krčínovu stoku na Netolicku.

Výzkumné metody: Terénní průzkumy, analýzy historických mapových děl a Lidarový průzkum území.

Příspěvek je věnován popisu řešení problematiky mapování a dokumentace pozapomenutého vodního díla v bývalém katastru Obora, krajinného prostředí rožmberské lovecké honitby u zámku Kratochvíle. Vedle standardních terénních průzkumů se v procesu mapování výše uvedeného díla nabízí jak využití sady historických archivních map, zobrazujících dané území, archivní letecké snímky a v neposlední řadě moderní digitální mapy terénu za použití satelitních snímků a technologie LIDAR 5G. Výsledkem výše uvedených analýz a terénních průzkumů je identifikování jak všech dochovaných a dnes z malé části funkčních úseků bývalé stoky, tak i úseků zaniklých v důsledku novodobé lesní a zemědělské výroby v dobách totality.

Význam dosažených výsledků spočívá v detailním poznání někdejší funkce stoky, propojující v délce 8 km a v převýšení 10 m podhorskou rybniční soustavu z doby renesance, která byla podobně jako stoka Krčínka založena Jakubem Krčínem z Jelčan. Toto umné technické dílo, vinoucí se podél horizontů krajiny, propojovalo systémy rybníků a převádělo vodu v povodí tří potoků a třech údolí, aby zajistilo dostatek vody pro chov ryb a pro budované zámecké sídlo Viléma z Rožmberka na Kratochvíli s bohatě vybavenou zahradou *al' Italiana*. Mapování, dokumentace a detailní technický popis výše uvedeného díla bude využito ke komplexní prezentaci a interpretaci jedinečné kulturní památky zámku Kratochvíle v jeho historicky strukturovaném krajinném prostředí z doby renesance.

Historická kulturní krajina na území ORP Poděbrady

Jiří Kupka

Fakulta stavební ČVUT, Thákurova 7, 166 29 Praha 6 – Dejvice

Poděbradsko patří mezi starosídelní krajiny Polabí s intenzivně využívanou zemědělskou krajinou, jejíž struktura nese stopy hospodaření 19. století s rušením starších rybníků. Ačkoli je místy silně pozměněna velkovýrobním socialistickým hospodařením, fragmentárně v ní zůstaly známky historické krajinné struktury vč. významných stop starší kultivace, identifikovatelných z písemných pramenů i z dochovaných archivních map. Těžišti území jsou Poděbrady, Městec Králové a Dymokury, v sídelní struktuře převládají návesní vesnice ortogonální i neortogonální a též vsi parcelační.

Množstvím různorodých hodnot vyniká celek HiKK Poděbradsko, který tvoří čtyři typologické jednotky: Poděbradské Lhoty (Krajina se specifickou strukturou osídlení), Město Poděbrady (Krajina města), Lázně Poděbrady (Krajina lázní) a Libice nad Cidlinou (Krajina hradišť) se slavnou historií Slavníkovského hradiště. S celkem Poděbradsko se překrývá typologická jednotka Labe (Lineární industriální krajina), která však tvoří zcela svébytný celek (jeho znaky jsou vnímány v rámci Poděbradska jako znaky ostatní). Západní část Chlumeckého panství patří k celku Chlumecko, který tvoří čtyři jednotky. Jeho těžiště ovšem leží mimo řešené území a dvě z jednotek do něj vůbec nezasahují. Na modelové území zabíhá pouze Chlumecká obora (Krajina obor a lesů), která je součástí Chlumecké komponované krajiny (Geometricky komponovaná krajina). Celek Poděbradsko-nymburská rybníční soustava je tvořen jedinou jednotkou (Krajina rybníků, reliktní), stejně jako Rožďalovické a Dymokurské rybníky (Krajina rybníků, částečně reliktní). Obě soustavy zasahují i mimo řešené území. Posledním izolovaným celkem tvořeným jednou jednotkou je Oškobrh (Krajina hradišť).

Podrobněji řešeným územím bylo Dymokursko s částečně reliktní rybníční soustavou, se strukturou zemědělské krajiny vázané na hospodářské dvory a vesnicemi s dochovanou urbanistickou strukturou. Historický obraz rybníční krajiny přetrval v lesních komplexech, zatímco v polní krajině byly rybníky až na výjimky zrušeny, ale jejich hráze často přetrvaly. Tato oblast může být chápána jako modelové území ukazující, jak velký potenciál pro zadržení vody v krajině, navíc historicky ověřený, poskytuje na první pohled běžná a nezajímavá velkoplošná agrární krajina.

Dědictví zaniklých krajin – prezentace projektu NAKI

Zdeněk Lipský a kol.

Přírodovědecká fakulta UK, Albertov 6, 128 00 Praha 2

Cílem projektu *“Dědictví zaniklých krajin: identifikace, rekonstrukce a zpřístupnění”*, řešeného v letech 2018-2022 v rámci programu NAKI II Ministerstva kultury České republiky, je identifikovat a přiblížit typy tradičních kulturních krajin, které zanikly během dynamických změn, jež probíhaly v české krajině a ve společnosti od konce 18. století. Během řešení projektu bylo vybráno a metodicky jednotně zpracováno 40 modelových území zaniklých nebo přeměněných krajin, které pokrývají jejich rozmanitost na území České republiky. K identifikaci, dokumentaci a částečné rekonstrukci zaniklých krajina byly využity jak historické prameny, především staré mapy a archivní snímky, tak moderní geoinformační technologie. Zaniklé a přeměněné krajiny byly rozděleny do celkem do 9 typů: 1. krajiny postmontánní; krajiny postindustriální; 3. zaniklá krajina malovýrobního soukromého zemědělství; 4. zaniklá krajina horského zemědělství; 5. zaniklá kulturní krajina říčních údolí zatopených přehradními nádržemi; 6. zaniklá krajina bývalých rybníčních soustav; 7. zaniklé feudální komponované krajiny; 8. krajiny militární a postmilitární; 9. přeměněná městská a příměstská krajina.

Hlavním výstupem projektu je Digitální atlas zaniklých krajin, který obsahuje analytické výstupy zpracované jednotně pro všech 40 modelových území, řešených v letech 2018 – 2021. Výstupy zpracované formou map, kartogramů, tabulek a textového komentáře jsou přístupné na webové stránce (<http://www.zaniklekrajiny.cz/atlas/>).

Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem

Zdeněk Novák

Národní zemědělské muzeum, Kostelní 1300/44, 170 00 Praha 7

Areál Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem je chráněn jako kulturní památka od 3. května 1958. Kmenové chovné stádo starokladrubského koně je jako kulturní památka chráněno od 4. ledna 1995. Od 1. ledna 2002 je celek prohlášen za národní kulturní památku. 17. prosince 2015 byla vyhlášena památková zóna Kladrubské Polabí. 9. října 2020 bylo rozšířeno ochranné pásmo národní kulturní památky.

Paní Lenka Gotthardová se v roce 2005 obrátila na hejtmana Pardubického kraje s návrhem na nominaci kladrubského hřebčína do Seznamu světového dědictví. Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem byla Ministerstvem kultury zařazena do tzv. indikativního seznamu v roce 2006.

V letech 2011-15 proběhla v rámci programu IOP obnova stavebních částí národní kulturní památky. Přitom byl bohužel poškozen původní záměr císařského dvora – vytvořit zahradu v měřítku krajiny, komponovanou v propracovaném řádu a ozdobenou živými uměleckými díly – barokními galakarosiéry.

7. července 2016 byla ustavena Rada památky kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem. Koncem roku 2016 byl z části území národní kulturní památky a části památkové zóny vymezen návrh území nominovaného statku, který rada krajiny schválila. Pak byl na základě identifikovaných hodnot napsán návrh nominační dokumentace, který 27. září 2017 podepsali ministři kultury a zemědělství, a Ministerstvo kultury jej 29. září 2017 odeslalo do Centra světového dědictví UNESCO v Paříži. V roce 2018 byly vytvořeny dodatky a opravy, proběhly expertní návštěva paní Moniky Luengo na místě a projednání s panelem expertů ICOMOS v Paříži, a 6. července 2019 byla Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem na základě naplněných kritérií IV a V zapsána na Seznam světového dědictví. Byla schválena její výjimečná světová hodnota, potvrzena její autenticita a integrita.

V letech 2020-21 byl k zajištění ochrany hodnot zapsané krajiny Ateliérem Krejčíříkovi vypracován management plan na léta 2022-2026, který rada krajiny schválila 17. prosince 2021.

Kraj!na. Výstava o poplužních dvorech s přesahem

Jozef Sedláček, Daniel Matějka, Petr Kučera, Radim Klepárník, Zuzana Fialová

Zahradnická fakulta, Mendelova univerzita v Brně, Valtická 337, 691 44 Lednice

Příspěvek zkoumá způsoby, jakými lze komunikovat úzce zaměřená výzkumná témata. Na příkladu výstavy Kraj!na popisuje, jak bylo zpracováno téma výzkumu poplužních dvorů a jejich vlivu na krajinnou strukturu. Využívá k tomu tzv. interpretační postupy, které kombinují edukativní postupy s důrazem na návštěvnickou zkušenost a storytelling. Ústředním motivem interpretačního počínu je tzv. hlavní sdělení neboli jednotící myšlenka, která celou interpretaci sjednocuje. Jedná se o jednovětou formulaci, která nemusí nikde v samotné interpretaci zaznít, přesto je tím, co by si měl návštěvník odnést.

Klíčová myšlenka výstavy Kraj!na zněla: Současný způsob využívání zemědělské krajiny není trvale udržitelný – krajinu projídáme na dluh, každý z nás může ovlivnit, jakým směrem se krajina bude dále vyvíjet. Specifické téma poplužních dvorů tím získává celospolečenský přesah a rozšiřuje autorům možnosti, jak na návštěvníka působit.

Prostředky interpretace jsou dalším termínem, se kterým interpretační postupy pracují. Prostředkem interpretace může být naučný panel, model nebo hra. Prostředky naplňují obsahový a prostorový scénář výstavy. Téma zemědělské krajiny je návštěvníkovi předloženo jako příběh. Ten je rozdělen do šesti kapitol: Hodnoty, Bod zlomu, Problémy, Inspirace minulostí, Budoucnost a Zamyšlení. Názvy kapitol nejsou vyřčeny, jsou naplněny pouze obsahem a formou vyjádření, aby je návštěvník vnímal podvědomě. Kromě jednotlivých kapitol, pro které jsou vymezeny samostatné prostory, jsou součástí výstavy také prostory, které neobsahují žádné faktické informace. V úvodu výstavy je to prostor warm-up, který navozuje atmosféru a v závěru prostor pro zamyšlení – cool-down.

Dalším motivem, který výstava rozvíjela, je její záměrné propojení s místem konání výstavy. Výstava byla vytvořena na míru konkrétního sálu Anglického traktu na hradě Veverí, lokalita byla zároveň jedním z pilotních území výzkumu a výstava měla také venkovní část v podobě drobných intervencí do krajiny v okolí hradu.

Spolupráce s místní komunitou při ochraně a prezentaci historického dědictví

Anna Svobodová

*Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Květnové náměstí
391, 252 43 Průhonice*

Nejrůznější formy vzdělávacích aktivit v oblasti péče o historickou kulturní krajinu nejsou v prostředí České republiky novinkou. Přesto je stále trendem více akcentovat návštěvníka zvenčí, pro kterého správce kulturního dědictví prezentaci primárně připravuje. Klíčovou roli nejen v přijímání, ale i v samotné přípravě např. edukačních modelů, naučných panelů, turistických tras atd. může sehrát aktivní a zaujatá místní komunita. Právě ta je velmi důležitým nositelem a ochráncem místního kulturního dědictví – zejména z dlouhodobé perspektivy. Příspěvek navazuje na připravenou výstavu Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině, která se mimo jiné snaží oživit nedávné snahy místních obyvatel prohlásit území Netolické obory krajinnou památkovou zónou.

Bude představena komunitní spolupráce a aktivity obyvatel z Netolicka, kteří se zapojili do prezentace Netolické obory v rámci projektu Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině – tedy do přípravy výstavy na Státním zámku Kratochvíle, v Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích a venkovních instalací v terénu. Konkrétně se jednalo o spolupráci místních obyvatel a žáků Základní školy Netolice na interpretačních a edukačních modelech krajiny Netolické obory, vodního díla Jakuba Krčína a oborního ohrazení, naučných panelů v terénu, školním památkovém katalogu Netolické obory a pracovním listu pro žáky 2. stupňů základních škol do expozice na Kratochvíli. Bude přiblíženo, jakým způsobem došlo k provázání výzkumných činností, interpretačního plánu a samotných edukačních a interpretačních výstupů v Netolické oboře.

Historické kulturní krajiny Kutnohorska

Markéta Šantrůčková

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Květnové náměstí 391, 252 43 Průhonice

V příspěvku bude představen proces identifikace historických kulturních krajin ve správním území obce s rozšířenou působností Kutná Hora, který vychází z metodiky Typologie historické kulturní krajiny České republiky, která tímto byla ověřována. Zároveň budou prezentovány výsledné mapy identifikace jednotek a celků historické kulturní krajiny ve správním území ORP Kutná Hora a identifikace kulturně historických hodnot celku historické kulturní krajiny Uhlířskojanovicko a postupy při jejich tvorbě.

První část příspěvku bude věnována postupu identifikace jednotlivých typů historických kulturních krajin, jak je vymezila výše zmíněná metodika. Zásadní při tom bylo využití sady znaků, které jednotlivé historické kulturní krajiny charakterizují. Jelikož je území Kutnohorska poměrně rozsáhlé (643 km²), využili jsme pro prvotní identifikaci analýzu přítomnosti či nepřítomnosti vybraných znaků, která bylo možno získat z celorepublikových databází (CORINE Land Cover, ZABAGED, DIBAVOD). V případě plošných dat jsme nadále pracovali s polygony většími než 60 ha a poté byla provedena analýza jejich vzájemné vzdálenosti v závislosti na hledaném typu. Bodová data byla také posuzována podle vzájemné vzdálenosti na základě kruhového bufferu o poloměru 1 km. Prvotně vymezená území byla zpřesněna na základě studia dalších databází, literatury a terénním průzkumem.

V území tak bylo vymezeno 31 typologických jednotek historické kulturní krajiny, které se sdružují do sedmi celků. Celkem území, na kterém byla vymezena přítomnost historické kulturní krajiny, pokrývá polovinu zájmového území. Zároveň bylo na území Kutnohorska identifikována přítomnost 18 různých typů historických kulturních krajin z 34 možných dle metodiky.

Druhá část příspěvku bude věnována stručnému představení všech sedmi celků (Kutnohorsko, Novodvorsk, Železné hory, Lomec – Třebonín, Zbýšovsko, Střední Posázaví, Uhlířskojanovicko). Zvláštní pozornost bude pak věnována Uhlířskojanovicku, které bylo zmapováno podrobně a byla pro ně vytvořena mapa jednotlivých znaků historické kulturní krajiny.

Prachaticko – komplex historických kulturních krajin

Oldřich Vacek, Jan Hendrych

Fakulta stavební ČVUT, Thákurova 7, 166 29 Praha 6 – Dejvice

Území ORP Prachaticy představuje z pohledu pestrých přírodních charakteristik a různorodých podmínek dlouhodobého sociálně ekonomického historického vývoje, které zásadním způsobem ovlivňovaly, a do současné doby ovlivňují vývoj krajiny a jejího krajinného rázu. Výsledkem dosavadního vývoje území je pestrá mozaika vzájemně se překrývajících typů historických kulturních krajin, které lze vymezit na základě identifikace a hustoty charakteristických znaků jednotlivých typů historických kulturních krajin.

Za nejvýznamnější přírodní charakteristiky ovlivňující vývoj historických kulturních krajin na území ORP Prachaticy lze považovat gradient nadmořské výšky v severojižním směru. Nejnížší nadmořská výška při severní hranici území je 401 m n.m., ale maximální nadmořská výška při jižní hranici s Německem dosahuje 1 378 m n.m., přičemž průměrná výška území je 716 m n.m., a výškový gradient území je téměř 1 000 metrů. Výšková pásmovitost území zásadním způsobem ovlivňuje jeho klimatické podmínky, které se propisují do způsobů hospodářského využití krajiny. Další významnou přírodní charakteristikou je přítomnost ložisek nerostných surovin. Sekundární ložiska zlata v náplavech řek a potoků byla exploatována již dávno před naším letopočtem. Na území ORP Prachaticy byly těženy i další nerostné suroviny, především grafit, ale rovněž pyrit a další polymetalické rudy. V současné době je krajina ovlivňována těžbou kamene a vltavínů.

Sociálně ekonomické podmínky obyvatel území byly a jsou ovlivňovány nejen přírodními podmínkami, které se projevují například v úrodnosti půd (krajiny panských dvorů a sídel x krajiny luk a pastvin), ale i národnostní strukturou původního obyvatelstva. Téměř celá jižní část ORP Prachaticy byla osídlena německy mluvícím obyvatelstvem, naopak severní část obyvatelstvem česky mluvícím. Národnostní složení obyvatel se projevovalo jak ve způsobu obhospodařování krajiny, tak v lidové architektuře a náboženských tradicích.

Nemalý vliv na vývoj krajiny mělo vysídlení německého obyvatelstva po roce 1945 a následný odchod českých obyvatel malých venkovských sídel do větších obcí.

V neposlední řadě se uplatňují další znaky typů historických kulturních krajin, například linie pohraničních opevnění nebo pozůstatků hradišť, svědčící potřebě ochrany stání hranice, obchodních cest nebo ložisek zlata.

Z uvedených důvodů bylo na území ORP Prachaticy vymezeno celkem 14 typů vzájemně se překrývajících HiKK, přičemž tento počet není možné považovat za konečný. V areálu ORP Prachaticy lze uvažovat o dalších, sice méně dominantních historických kulturních krajinách, které naznačuje přítomnost jejich znaků, jako jsou krajiny přehradních nádrží, turistické krajiny a krajiny vysídlených území.

Zkušenosti s vymezením komplexů historických kulturních krajin bude možné aplikovat na další podobná území nacházející se v pohraničních horských oblastech České republiky, které mají obdobné přírodní podmínky a byly postiženy stejným socio-ekonomickým vývojem.

Historické kulturní krajiny Turnovska se zaměřením na komponovanou krajinu v okolí Sychrova

Martin Weber

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Květnové náměstí 391, 252 43 Průhonice

Příspěvek v úvodní části seznamuje s výsledky identifikace a dokumentace historických kulturních krajin na Turnovsku. V rámci ověřování metodiky Typologie historické kulturní krajiny ČR zde bylo identifikováno a rámcově charakterizováno 8 celků a 19 jednotek historické kulturní krajiny. Další část příspěvku je věnována historickému vývoji krajiny v okolí zámku Sychrov se zaměřením na její formování v průběhu 19. století. Představeny jsou podoby cílených krajinářských úprav, jakož i osobnosti jejich zakladatelů Karla Alaina Gabriela Rohana a jeho synovce Kamila Filipa Josefa Idesbalda Rohana. Pro celek historické kulturní krajiny Sychrovsko byla zpracována podrobná dokumentace hodnot historické kulturní krajiny, a to formou mapy, databáze a fotodokumentace identifikovaných znaků HiKK. Identifikováno a zdokumentováno bylo 58 kulturně historických hodnot – charakteristických znaků historické kulturní krajiny. Poznatky poskytují odborný základ pro jejich pochopení, zhodnocení a ochranu.

Dosažené výsledky jsou dílčí částí výzkumu probíhajícího v rámci projektu VaV NAKI II DG20P02OVV019 Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny, podporovaného z prostředků MK ČR.

ANOTACE KONFERENCE

Konference představí výsledky několika projektů, zaměřené na identifikaci, ochranu a prezentaci hodnot historických kulturních krajín. Zejména pak výstupy projektu Praktické přístupy k územní ochraně historické kulturní krajiny (NAKI II DG20P02OVV019). Během konference bude možné navštívit výstavu "Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině", která bude přístupná na zámku Kratochvíle a v Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích. Součástí konference bude i terénní exkurze s ukázkou dochovaných stop systému převádění vody v krajině vč. Krčínovy strouhy a strukturovaná hospodářská krajina Schwarzenberského dominia s alejemi v srdci bývalé Rožmberské obory s dvorem Švarcenberk.

PROGRAM

Čtvrtek 13. 10. 2022

čas	příspěvek	přednášející	organizace
9:30 - 10:00	Prezence		
10:00 - 10:20	Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladubech nad Labem	Zdeněk Novák	NZM
10:20 - 10:40	Dědictví zaniklých krajín - prezentace projektu NAKI	Zdeněk Lipský	PřF UK
10:40 - 11:00	Aplikace metodiky typologie historické kulturní krajiny v praxi	Marek Ehrlich	NPÚ
11:00 - 11:20	Přestávka s občerstvením		
11:20 - 11:40	Historické kulturní krajiny Turnovska se zaměřením na komponovanou krajinu v okolí Sychrova	Martin Weber	VÚKOZ
11:40 - 12:00	Historické kulturní krajiny na území ORP Poděbrady	Jiří Kupka	FSv ČVUT
12:00 - 12:20	Historické kulturní krajiny Kutnohorska	Markéta Šantrůčková	VÚKOZ
12:30 - 14:00	Oběd, Individuální prohlídka výstavy "Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině" na zámku Kratochvíle		
14:00 - 14:20	Výstavy jako prostředek prezentace historické kulturní krajiny	Alena Salašová, Jozef Sedláček	ZF MENDELU
14:20 - 14:40	Od kamene k lidem a zase zpět. Interpretace souvislostí přírodních a kulturních hodnot v národním geoparku Kraj blanických rytířů	Kateřina Červenková	ČSOP Vlašim
14:40 - 15:00	Spolupráce s místní komunitou při ochraně a prezentaci historického dědictví	Anna Svobodová	VÚKOZ
15:00 - 15:20	Přestávka s občerstvením		
15:20 - 15:40	Oborníci Netolické obory	Ladislav Brašnička	Netolice
15:40 - 16:00	Krčínova stoka na Kratochvíli	Jan Hendrych	FSv ČVUT
16:00 - 16:30	Prachaticko – komplex historických kulturních krajín	Oldřich Vacek Jan Hendrych	FSv ČVUT
Od 17:00	Komentovaná prohlídka zámku Kratochvíle		

Pozn.: v rámci každého příspěvku je počítáno s krátkou diskusí.

Pátek 14. 10. 2022

čas			
8:30 – 9:30	Individuální prohlídka výstavy „Probuzení rožmberské princezny v jihočeské krajině“ v Muzeu JUDr. Otakara Kudrny v Netolicích		Vstup do muzea je pro účastníky konference zdarma po předložení vizitky
9:45 – 16:00	Terénní exkurze do bývalé Netolické obory (pěšky s přejezdy vlastními auty)	Exkurzi povedou J. Hendrych a A. Svobodová. Je třeba počítat s patřičným vybavením do terénu a stravou z vlastních zásob	Sraz účastníků exkurze v 9,45 na parkovišti u zámku Kratochvíle

Poznámky